

2013: Jaar van de Patrijs

Paartje Patrijzen in de sneeuw,
Venlo, 1 januari 2010.
Foto: Menno Hornman

Vogelbescherming en Sovon slaan jaarlijks de handen ineen om speciale aandacht aan een vogelsoort te besteden. In 2013 is dat de Patrijs.

Waarom een Jaar van de Patrijs?

De Patrijs is een kenmerkende soort van het landelijk gebied. Bijna iedereen heeft wel eens een paartje gezien, met het mannetje waakzaam rechtop, of een voedsel zoekend groepje in de sneeuw. Toch worden zulke ontmoetingen steeds zeldzamer. Net als bij veel andere vogels van het boerenland zijn de aantallen Patrijzen de afgelopen decennia sterk achteruit gegaan, zowel in Nederland als in de rest van Europa. Verschillende oorzaken lijken hieraan ten grondslag te liggen. In de periode vóór de jaren tachtig lijkt vooral de kuikenoverleving te zijn afgenomen, waarschijnlijk onder invloed van een toename in pesticidengebruik. Hierdoor verdwenen akkeronkruiden en (daarmee) insecten, het voedsel voor jonge kuikens. In dezelfde periode zorgde schaalvergroting voor afgenomen broedhabitat doordat het aantal perceelranden verminderde en de overgebleven randen smaller werden.

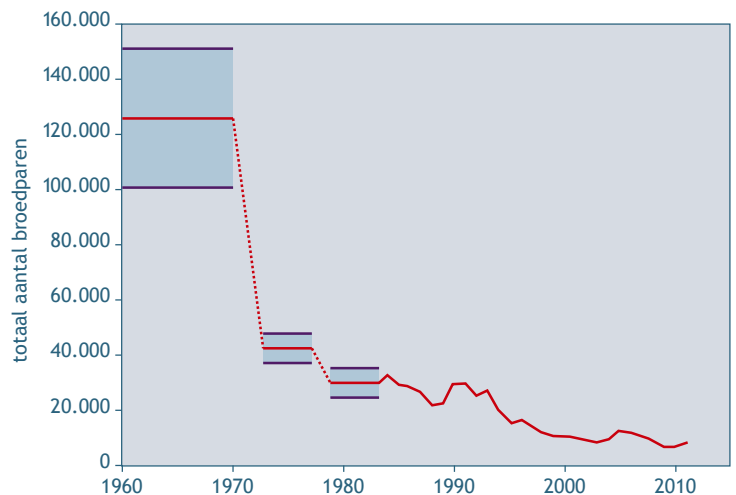
In de daaropvolgende periode namen de aantallen Patrijzen verder af. Deze afname wordt vooral toegeschreven aan toegenomen predatie van broedende hennen en nesten, naast afnemende winteroverleving van volwassen vogels. Deze factoren komen bovenop de nog steeds lage kuikenoverleving.

De Nederlandse gegevens laten een drastische afname in de jaren zeventig en tachtig zien (figuur 1). Daarna ging het verder bergafwaarts. In 1990-2010 is de Patrijs met gemiddeld bijna 7% per jaar afgenomen, met in de laatste vijf jaar zelfs een versnelling naar ca. 13% per jaar. Dit maakt de Patrijs tot de snelst achteruitgaande soort uit het akker- en weidevogelmeetnet (data Sovon).

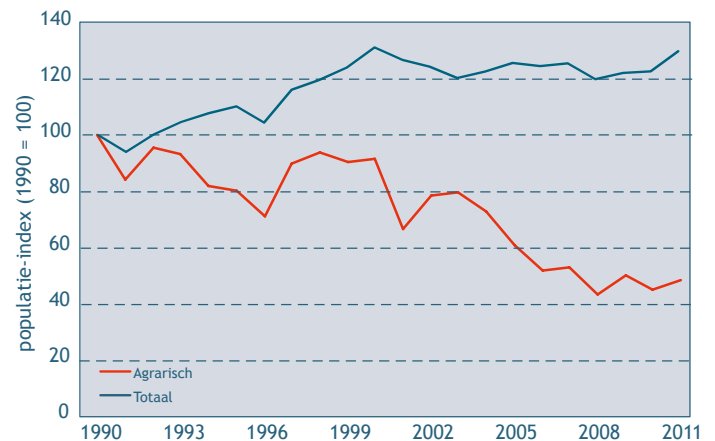
Wat kunnen we doen voor de Patrijs?

Genoeg redenen voor Sovon en Vogelbescherming om de Patrijs uit te roepen tot soort van het jaar 2013. Bovendien kan de Patrijs gezien worden als ambassadeur voor soorten uit het landelijk gebied. Naar verhouding doen deze soorten het slecht (figuur 2), wat niet verwonderlijk is gezien de sterke intensivering van de landbouw in Europa. We willen niet alleen aandacht vragen voor de Patrijs, maar ook meer kennis verzamelen ten behoeve van de bescherming van deze soort. Tellingen vormen hiervoor de basis.

De voorbereidingen voor het Jaar van de Patrijs zijn reeds in volle gang. Met hulp van vrijwillige tellers is een telmethode ontwikkeld die, naast betere schattingen van verspreiding en aantallen, een beeld moet geven van reproductie en overleving en van het biotoop waarin Patrijzen gedurende het jaar voorkomen. Deze populatietellingen worden minimaal twee keer in het jaar uitgevoerd, in de perioden 15 februari - 31 maart en in september. Daarnaast willen we in een aantal gebieden voorbeeldprojecten starten, waarin beheer ten behoeve van de Patrijs wordt uitgevoerd en getest. Alleen wanneer we weten waarom het slecht gaat met de soort en welke maatregelen effectief zijn, kunnen we de achteruitgang tegengaan. Hiervoor is uiteraard de inzet van vele mensen nodig, die we met behulp van lezingen, flyers en stickers willen bereiken. En natuurlijk met behulp van Sovon-Nieuws! Dus doe vooral mee en kijk op www.jaarvandepatrijs.nl!

Figuur 1. Het aantalsverloop van broedparen van Patrijzen in Nederland in de periode 1960-2011.

Figuur 2. Gemiddelde trend van boerenlandvogels en van alle broedvogels in Nederland (bron: Vogelbalans 2011).